

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1936

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 23 ἢ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 3Α
ΑΘΗΝΑΙ

βάζουμε σιγά καὶ μεθοδικά τὸ πνευματικὸ μας ἐπίπεδο, πού κουράστηκα νὰ λέω ὅτι βρίσκεται ἀκόμα πολὺ χαμηλά.

ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΡΗΣ

Λουδοβίκος Φούλντα

Ὁ Λουδοβίκος Φούλντα εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους δραματικούς συγγραφεῖς καὶ ἰδίως κωμωδιογράφους τῆς νεώτερης Γερμανίας, πού ἐκράτησαν τὰ σκίττρα στὴ Γερμανική, μὰ καὶ τὴν ἐξωγερμανιανή σκηνή τῆς τελευταίας δεκαετηρίδας. Γονιμώτατος λογοτέχνης, ἔγραψε πολλὰ ἔργα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ξεχωρίζουν «Οἱ εἰλικρινεῖς», «Ὁ χαϊμένος Παράδεισος», «Τὸ φυλαχτό», «Τὸ ἄγριο κυνήγι», «Τὸ Παράδειγμα», «Ὁ Κύριος καὶ ὁ δούλος», «Ὁ Βλάχος» καὶ «Ὁ μυστικὸς βασιλιάς». Ἐπίσης ἔχει προσφέρει σημαντικὴ ὑπηρεσία στὸ Γερμανικὸ θέατρο μὲ τὴν ἐπιτυχημένη μετάφρασή του τῶν ἔργων τοῦ Μολιέρου. Οἱ κωμωδίες του εἶναι κωμωδίες χαρακτήρος, μὰ οἱ κωμικοὶ του χαρακτήρες δὲν παρουσιάζουν συνήθως ἀτομικὲς ἀλλεΐψεις, ἀλλὰ στρεβλὲς ιδέες γιὰ διάφορα κοινωνικά ζητήματα. Τὰ ἔργα του διακρίνονται τόσο γιὰ τὴ σπουδαιότητα καὶ ἐπικαιρότητα τῶν κοινωνικῶν θεμάτων, πού ἐξετάζουν, καὶ γιὰ τῆς ὑγιεῖς λύσεις, πού δίνει σ' αὐτά, ὅσο καὶ γιὰ τὴν τεχνικώτατη πλοκή των, τὴ βαθειὰ ψυχολογημένη διαγραφή των ἡρώων των, τὸν πνευματώδη καὶ χαριτωμένο διάλογο καὶ τὴν εὐγένεια καὶ λεπτότητα τῆς γλώσσας. Ἐνα ἀπὸ τὰ ἀγαπητότερα θέματά του, πού ἐπανερχεται σ' αὐτὸ σὲ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ἔργα του, εἶναι τὸ θέμα τῆς ἀποστολῆς τῆς γυναίκας στὴν οἰκογενειακή, τὴν ἐπαγγελματικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ ἐν γένει ζωὴ. Μ' αὐτὸ καταπιάνεται στὴν τρίπρακτὴ κωμωδία του «Τὸ ἄγριο κυνήγι»,—πού εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ δυνατώτερα ἔργα του καὶ ἐπαίχτηκε ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια καὶ στὴν Ἀθήνα—, στὴν τρίπρακτὴ κωμωδία του «Τὸ δικαίωμα τῆς γυναίκας»,—πού εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ λεπτότερα καὶ εὐγενικώτερα ἔργα του—, καὶ στὴ μονόπρακτὴ κωμωδία του «Οἱ δύο τους μονάχοι» («Unter vier Augen»), πού δημοσιεύεται στὴ «Νέα Ἑστία».

ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΨΑΣ

Τὰ πενήντα χρόνια τοῦ Κωστή Παλαμά

Εἶδα τὸ πρόγραμμα τῶν διαλέξεων γιὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ Κωστή Παλαμά καὶ αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωση, ἂν ὄχι νὰ διαμαρτυρηθῶ, τουλάχιστον νὰ εἰδοποιήσω τοὺς ἀναγνώστες τῆς «Νέας Ἑστίας» ὅτι ἀπὸ τὸν ἑορτασμὸ αὐτὸν δὲν πρέπει νὰ περιμένουν ὅ,τι θὰ ἦταν σωστὸ νὰ δώσῃ μιὰ σειρά ὀκτώ ὁμιλιῶν. Ξέρω καὶ ποιοὶ θὰ μιλήσουν καὶ μὲ τί θ' ἀσχοληθοῦν. Ξέρω, ἀκόμα, ὅτι οἱ περισσότεροὶ ὁμιληταὶ κατέχουν καὶ ἀγαποῦν τὸ ἔργο τοῦ Παλαμά καὶ μερικοὶ ἔχουν τὸ ἐφόδιο νὰ τὸ ἀναλύσουν, νὰ τὸ ἐξηγήσουν, νὰ τὸ τοποθετήσουν στὴν πνευματικὴ μας ζωὴ. Μὲ τὴ σειρά ὁμως πού πρόκειται νὰ μιλήσουν ἢ, καλύτερα, μὲ τὸν τρόπο πού ἐγ-

νε ἢ διανομὴ τῶν θεμάτων, εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ ἑορτασμὸς αὐτὸς θὰ εἶναι περισσότερο κοσμικὸ παρά φιλολογικὸ γεγονός.

Ὁ ἑορτασμὸς μιᾶς ἐπετείου δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ποτὲ ὅτι ὀφείλει νὰ κατολήγῃ πάντα σ' ἓναν ἀπολογισμὸ. Κι' αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ ἀπολογισμὸς ἔπρεπε νὰ γίνῃ μὲ τῆς ὀκτὼ διαλέξεις τοῦ «Παρνασσου», ἔπειτα μάλιστα ἀπὸ τόσες ἀλληλοσυγκρουόμενες ἐργασίες γύρω ἀπὸ ἓνα ἔργο, πού τόσο ἔχει συζητηθῆ, τόσο ἔχει ἐπαινεθῆ, τόσο ἔχει κατακριθῆ ἀλλὰ καὶ τόσο ἔχει παρεξηγηθῆ ἀπὸ φίλους καὶ ἐχθρούς, ἀπὸ ἀπαιτητικούς καὶ ὀλιγαρχεῖς, ἀπὸ ἐλεύθερα πνεύματα καὶ ἀπὸ δούλους σχολῶν καὶ παρατάξεων. Ἦταν μιὰ εὐκαιρία νὰ διαλυθῶν ἐπιζήμιες πλάνες καὶ νὰ ξεκαθαριστοῦν μερικὰ πράγματα, πού ἐνῶ εἶναι τόσο ἀπλά, μένουν κωμικὰ προβλήματα καὶ ἀπασχολοῦν ἀρκετὲς ἀπὸ τῆς πολυτιμότερες δυνάμεις τῆς ἑλληνικῆς νεότητος, μιᾶς τραγικῆς νεότητος πού βρίσκεται πάντα μπροστά στὸ χάος καὶ δὲν ξέρει πού νὰ σταθῆ, τί νὰ πιστέψῃ, ποιὸς ν' ἀκλουθήσῃ. Καὶ τὸ κέρδος θὰ ἦταν μεγάλο, ἀφοῦ τῆς διαλέξεις γιὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ Παλαμά δὲν μπορεῖ παρά νὰ τῆς παρακολουθήσῃ πολὺς κόσμος, τὸ πλῆθος τῶν μορφωμένων μὲ τῆς ἀνεξάντλητες—καὶ δικαιολογημένες,—ἀπορίες καὶ μὲ τὴ διάθεση νὰ προσέξῃ τὴ σειρά τῶν σκέψεων ἑνὸς ὁμιλητῆ, νὰ φωτισθῆ καὶ νὰ φτάσῃ σὲ μερικὰ συμπεράσματα, ἀπαραιτήτα γιὰ τὴ γαλήνη τοῦ ψυχικοῦ του κόσμου.

Ἦθελα, δηλαδή, οἱ διαλέξεις γιὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ Παλαμά νὰ σχηματίσουν ἓνα ὀργανωμένο κριτικὸ ἔργο,—γιὰ νὰ καταλάβετε πόσο πρόχειρα καὶ ἐπιτόλαια ἔχει καταρτισθῆ ἡ σειρά τῶν διαλέξεων αὐτῶν, φτάνει νὰ σημειωθῆ ὅτι οὔτε τὰ πεζὰ τοῦ Παλαμά ἐξετάζονται οὔτε ἡ κριτικὴ, οὔτε ἡ μεταφραστικὴ ἐργασία του,—καὶ νὰ μὴ δώσουν μόνο τὴν εὐκαιρία στὴν ἀπαγγελία, σὲ μιὰ τέχνη τόσο συζητήσιμη, νὰ κἀνῃ τῆς ἐπικίνδυνες δοκιμὲς τῆς χωρὶς νὰ λογαριάσῃ πόσο μπορεῖ νὰ ζημιώσῃ ἓνα ποιητὴ ἀλλὰ καὶ γενικώτερα τὴν ποίηση, προπάντων σ' ἓνα ἀκρατήριον πού δὲν εἶναι ἀκόμα σὲ θέση νὰ κατανεῖμῃ εὐθύνες καὶ δὲν κατορθώνει νὰ ἐξακριβώσῃ ἂν δὲν τοῦ ἄρρεσε τὸ ποίημα περισσότερο ἢ ἡ ἀπαγγελία... Καὶ γιὰ νὰ μὴν κρῶνῃ κωμικὰ σκέψη μου: ὑποπεύομαι ὅτι ἡ σειρά τῶν διαλέξεων αὐτῶν γίνεται γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ πιὸ πολὺ τοὺς ἐπαγγελματίες ἢ τοὺς ἐρασιτέχνες τῆς ἀπαγγελίας παρά τὸν Κωστὴ Παλαμά.

ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΡΗΣ

Ὁ «Ὕμνος» ἀγγλικά

Ὁ κ. Νικ. Κλ. Λανίτης, στὸ 219 τεῦχος τῆς «Νέας Ἑστίας», μᾶς ἔφερε στὸ νοῦ,—πάνω στὴν ὥρα τῆς ἀλήθειας,—μιὰν ἀγνωστὴ στους πολλοὺς σχέση πού ἔχει ὁ ἀγγλὸς λυρικός Rudyard Kipling μὲ τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι ἡ μετάφραση τοῦ «Ὕμνου εἰς Ἐλευθερίαν» τοῦ Σολωμοῦ. Πρέπει νὰ σημειωθῆ πρῶτα-πρῶτα, πὼς ἡ μετάφραση αὐτὴ δὲν εἶναι οὔτε ἡ πρώτη οὔτε ἡ μοναδική—στὰ ἀγγλικά. Χρόνια πολλὰ πρωτότερα, στὰ 1825, ἡ

θερμὸς φιλέλληνας καὶ ἑλληνιστὴς Charles Brinsely Sheridan, μετάφρασε τὸν Ὑμνον ὀλάκερο. Τυποίθη καὶ ὄλας μετὰ τὸ ἑλληνικὸ πρωτότυπο μαζί. Τῆ σωστῆ βιβλιογράφηση τῆς σπάνιας αὐτῆς ἐκδόσεως τοῦ Ὑμνου τὴ βρῖσκει κανεὶς στὰ «Κυπριακά Γράμματα» (Α', 7-8, 15 Δεκ.—1 Γενν. 1934-5, σελ. 254α). Ἄπ' αὐτῆ οἱ φιλέλληνες, ἄπ' αὐτῆ οἱ Ἄγγλοι γνωρίσανε τὶς πρῶτες ἀναλαμπές τῆς νεκραναστημένης ἑλληνικῆς λευτεριάς. Καὶ πρέπει νὰ σημειωθῆ πως αὐτὴ εἶναι ἡ δεύτερη κι' ὄχι ἡ τρίτη, ὅπως παραδέχονται μερικοὶ σολωμιστές, ἐκδοσὴ τοῦ Ὑμνου, καθὼς ἔχω ἀποδείξει στὴ μελέτη μου «Κριτικά στὸ Σολωμὸ» («Φ. Ν. Κόσμος», V, Ἰούλης, σελ. 166-8).

Δὲν μποροῦσα νὰ δῶ τὴν πρώτη ἐκδοσὴ τῆς μετάφρασεως αὐτῆς, πού, καθὼς πολὺ σωστά σημειώνει ὁ κ. Λανίτης, ἔγινε στὸν «Ἡμερήσιο Τηλέγραφο» τοῦ Λονδίνου. Εἶδα ὅμως τὴν ἀνατύπωσιν αὐτῆς στὴν ἑλληνόφωνη ἐπιθεώρηση «Ἐσπερία» τοῦ Λονδίνου (25 Ὀχτ. 1918). Ἀπόκομμα τῆς ἀνατύπωσεως αὐτῆς μπορεῖ νὰ βρεῖ κανεὶς, μ' ἐπιμέλεια φυλαγμένο, στὴ Γεννάδειο Βιβλιοθήκη. Σαναδημοσιεύονται ἕξη στροφές, — τόσες πρέπει νά ναι νομίζω κι' ὄχι ἑπτὰ, — μετὰ τὴν εἰκόνα τοῦ μεταφραστῆ καὶ πανηγυρικὰ σχόλια γιὰ τὴ μετάφραση, πού θεωρήθηκε τότες σωστὸ γεγονός καὶ διαβάστηκε μ' ἐνθουσιασμὸ ἀπ' τοὺς Ἄγγλους, ὥστε ὁ «Ἡμερήσιος Τηλέγραφος», ἀπὸ τὴν κυκλοφορία πού σημείωσε καὶ τὰ σχόλια πού προκάλεσε ἡ μετάφραση, νὰ θελήσῃ νὰ πληρώσῃ τὸ μεταφραστὴ τόσο γενναϊόδωρα. Πότε ὅμως ἔγινε καὶ πότε δημοσιεύτηκε ἡ μετάφραση αὐτῆ; Ἡ «Ἐσπερία», στὸ ἴδιον φύλλον, μᾶς πληροφορεῖ πως τὴν πέρνει ἀπ' τὸν «Ἡμερήσιο Τηλέγραφο» τῆς «*παρελθούσης Πέμπτης*». Συνεπῶς, πρὶν ἀπὸ ἕξη τὸ πολὺ μέρες ἀπ' τὴν ἡμερομηνία (25 Ὀχτ. 1918), πού τὴ ξανατύπωσε ἡ «Ἐσπερία». Ἔτσι πρέπει νὰ περάστηκε στὰ φύλλα 19—23 Ὀχτ. 1918 τοῦ «Ἡμερήσιου Τηλέγραφου».

Δὲν ξέρω ἂν ὁ Kipling, ὕστερα ἀπὸ τὴν τόση ἐπιτυχία πού σημείωσε, μετάφρασε κι' ἄλλα κομμάτια τοῦ Ὑμνου, οὔτε κι' ἂν μπορεῖ νὰ βρῆ κανεὶς προχειρότερα, σὲ βιβλίον ἢ ἀνθολογία, τὴν μετάφραση αὐτῆ. Σημειῶνω μόνον πως ὁ Κύπριος λόγιος κ. Ἄντ. Ἰντιάνος, μᾶς ἔχει γνωρίσει, καθὼς ὁ λόγος του τόφερε, («Κυπριακά Γράμματα» Β', 1, Ὀχτ. 1935, σελ. 52α) πως ἔχει ἔτοιμη καὶ πρόκειται πολὺ σύντομα νὰ τυπώσῃ μιά μικρὴ του μελέτη πάνου στὶς δυὸ ἀγγλικὲς μεταφράσεις τοῦ Ὑμνου, τοῦ Sheridan καὶ τοῦ Kipling. Θά ναι κι' αὐτὴ ἓνα μνημόσυνο ἑλληνικὸ, μιά τιμὴ γιὰ τὸ μεγάλο ποιητῆ.

Γ. ΒΑΛΕΤΑΣ

Γενικὴ καὶ δοτικὴ

Ἀξιότιμε κ. Χάρη,

Σχετικῶς μετὰ ὅσα γράφει ὁ κ. C. C. Tarelli σὲ προηγούμενο τεύχος τῆς «Νέας Ἐστίας» μετὰ τὸν τίτλον «Γενικὴ καὶ δοτικὴ», σὰς παρακαλῶ νὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ καταχωρίσετε τὰ ἑξῆς:

1) Ὅταν στὴν πραγματεία μου «Τὸ γλωσσικὸ

μας πρόβλημα» ἔγραψα (σελ. 17): «Κι' ἓνας καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ὅταν συνομιλῆ μ' ἓναν ἄλλον, ὄχι ἀμόρφωτο καὶ ἀγράμματο, ἀλλὰ καὶ συνάδελφόν του καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ κείνον, δὲ θὰ πῆ ποτὲ π. χ. . . . μοὶ πονεῖ ὁ πούς. . . . Θὰ πῆ κι' αὐτός, ὅπως λένε ὄλοι. . . . μοὺ πονεῖ τὸ πόδι», μετὰ τὸ παραδειγμα αὐτό, πού ἔχω ἐκεῖ μαζί μετὰ ἄλλα, δὲν εἶχα τὴν πρόθεσιν νὰ δεῖξω πως τάχα στὴν καθαρῆουσα καὶ στὴν ἀρχαῖζουσα ἐν γενεῖ γλώσσα σὲ μιά τέτοια φράσιν ταιριάζει ἀποκλειστικῶς ἡ δοτικὴ (μοὶ) καὶ ὄχι καὶ ἡ γενικὴ (μοῦ). Ὅπως μπορεῖ νὰ ἴδῃ ὅποιος διαβάσῃ ὅλη τὴ σχετικὴ σελίδα τοῦ βιβλίου μου, δὲν πρόκειται διόλου ἐκεῖ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Κυρίως θέλησα νὰ δεῖξω πως κι' ἓνας καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου στὴν καθημερινὴ του ὁμιλία λέει κι' αὐτός «τὸ πόδι» καὶ ποτὲ «ὁ πούς». Ἄν ἔβαλα δοτικὴν στὸ παραδειγμα αὐτό, μετὰ τὴν καθαρῆουσιάνικὴν του μορφὴν, αὐτὸ τὸ ἔκαμα ἀπλῶς γιὰτὶ δοτικὴν συνηθίζουσαν νὰ χρησιμοποιοῦν σὲ τέτοια παραδείγματα, ὅσοι θέλουσαν νὰ γράφουν καθαρῆουσα.

2) Τὰ παραδείγματα, πού ἀπὸ ἀρχαῖα κείμενα παίρνει καὶ παραθέτει ὁ κ. Tarelli στὸ σημεῖόν μου, γιὰ νὰ δεῖξῃ τὴν παράλληλη χρῆσιν γενικῆς καὶ δοτικῆς σὲ φράσεις μετὰ ὅμοιο καὶ ἀντίστοιχο περιεχόμενον, εἶναι βέβαια ἐνδιαφέροντα. Ἀλλ' ἀπὸ κείνα πού γράφει στὸ τέλος τοῦ σημειώματός του («Γιατὶ ἡ γενικὴ ἐπεκράτησε καὶ ἡ δοτικὴ ἐξέλιπε, ποιὸς τὸ ξέρει καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸ ξέρῃ;») φαίνεται πως δὲν ἔλαβε γνῶσιν ὅτι τὸ ἔχουν πρὶν ἐξετάσει ἄλλοι τὸ ζήτημα αὐτό, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ σοφὸς γλωσσολόγος μας Γ. Χατζιδάκης (στὴν «Ἀθηνά», τόμ. 41ος, 1929, σελ. 3 κ. ἐ.) καὶ ὁ ἐγκριτὸς καθηγητὴς κ. Octave Merlier. Ὁ δεύτερος, σὲ μιά ἀξιόλογη διατριβὴν του, δημοσιευμένην στὸ «Bulletin de correspondance Hellénique» (t. LV, 1931, p. 227—228) μετὰ τὸν τίτλον «Le remplacement du datif par le génitif en grec moderne», ἔχει πραγματευθῆ εὐστοχῶτα αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ δείχνει πειστικῶτα πως «ἐπεκράτησε ἡ γενικὴ καὶ ἐξέλιπε ἡ δοτικὴ». Μπορεῖ λοιπὸν νὰ πῆ κανεὶς πως εἶναι πιά λυμένο.

Μετὰ τιμῆς

ΑΧΙΛΛ. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ

Οἱ «Κλέφτες τοῦ Μοριᾶ»

Κύριε Διευθυντά,

Θὰ μποροῦσα, βέβαια, ν' ἀπαντήσω—σ' ὅσα ὁ κ. Βλαχογιάννης νόμισε καθῆκον του νὰ γράψῃ ἀντικρούοντας τὸ σημεῖόν μου γιὰ τὸ βιβλίον του «Κλέφτες τοῦ Μοριᾶ»—ὅτι γιὰ πολὺν, ἴσως καιρὸ ἀκόμη, ὅσο κι' ἂν δὲν τὸ θέλει, τὰ νεοελληνικὰ γράμματα θὰ εἶναι δεμένα μετὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δημοσιογράφου κι' ὅτι κι' ὁ ἴδιος διατήρησε καὶ διατηρεῖ πάντα στενὲς σχέσεις μετὰ τὴν δημοσιογραφία. Περισσότερο ὅμως θὰ μποροῦσα ν' ἀπαντήσω πως βαρὺς λόγος ξέφυγε ἀπὸ τὴν αἵχμη τῆς πέννας του.

Ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια ποτὲ κι' ἀπὸ κανέναν ἴστο-